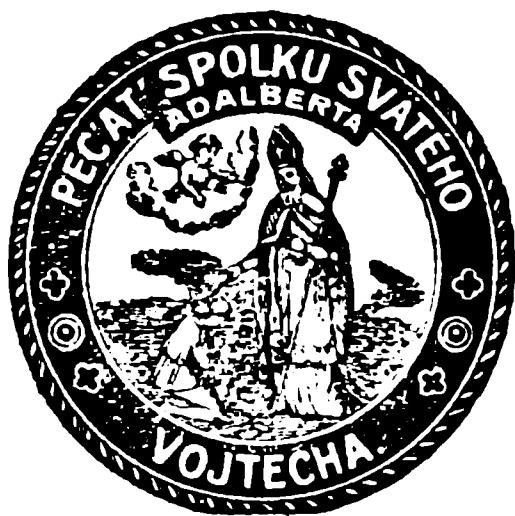

..... SPISY POUČNÉ A OBRANNÉ
..... Sošit III.

SOCIÁLDEMOKRACIA A NÁBOŽENSTVO

—— NAPÍŠAL ——
PATER SALESIVS.

ČÍSLO PODIELOVÝCH KNÍH 111.

V TRNAVE (NAGYSZOMBAT) 1912.

VYDAL SPOLOK SV. ADALBERTA (VOJTECHA).

Nihil obstat.

Dr. Stephanus Rovenszky,
censor dioecesanus.

Nr. 3775.

Imprimatur.

Strigonii, die 14. Junii 1912.

Ludovicus Rajner,
episcopus, vicarius generalis archiepiscopalis.

OBSAH.

Úvod. Čo vykonal lastovičky Tobiášovi?

Pojednanie.

I. Sociáldemokracia a náboženstvo.

1. Sociáldemokratický jed ochromuje celého človeka. 2. Nevercova hlúposť. 3. Nevercova hluchota. 4. Nevercova nemota. 5. Nevercova slepota.

II. Sociáldemokracia a život večný.

1. Starosť o zemské statky. 2. Je nebe? není-li? 3. Socialista zarytý do zeme. 4. Telo a tri osmičky. 5. Človek a hovädo. 6. Daj telu, čo mu patrí; daj i duši, čo jej patrí.

III. Je-li náboženstvo vecou súkromnou.

1. Lekvar v buchte. 2. Kto mňa vyzná, toho i ja vyznám. 3. Janík nevďačník. 4. Jako holub kukuričku.

IV. Štát a Cirkev dľa sociáldemokratov.

1. Štáte, bozkaj Cirkvi ruku? O zbojstve, ktoré nazývajú sekularizáciou. 3. Von s krížom zo školy? 4. Nech žije osveta! 5. Nech žije ešte ktosi!

V. Sociáldemokracia a kňazi.

1. Všetku žľč na kňazov! 2. Aký má byť kňaz? 3. Kde je záhrada bez koprivy? 4. „Ukrižuj kutnáša!“

Úvod.

Komu Prozreteľnosť Božia dopraje toho šťastia, že môže putovať do Ríma, ten na každý pád nech si pozre takzvané *katakomy*, to jest podzemné cintoríny starých kresťanov. Sú to sväté miesta, plné pozostatkov slávnych mučeníkov, plné svätých pamiatok po našich vznešených predkoch. Len potom nech si dá dobrý pozor, aby v katakombách nezablúdil. Bo veď sú to ohromné staviská pod zemou, pozostávajúce z tisícich a tisícich chodieb (gangov), po ktorých len ten môže s istotou chodiť, kto sa tam dobre vyzná. Pútnici obyčajne v husacom rade idú za vodcom, každý má v ruke sviečku a dobrý pozor dáva, aby sa od radu neodtrhol, lebo vtedy beda mu! zabľúdi v nekonečných chodbách, a jestli ho nenájdu, nikdy sa odtiaľ nevymotá, biedne tam zahynie. A veru neraz sa stane, že ľudia nedajú si povedať; opustia vodcu, odtrhnú sa na pravo, alebo na ľavo, a potom biedne zahynú v tme, pod zemou. Komu by takýchto nešťastných poblúdicov nebolo ľúto?

Komu by nebolo ľúto cestujúcich na mori, ktorí si polámali magnetovú ihlicu, a teraz nevedia, kade je východ, kade je západ, kde je sever, kde

je juh? Na pravo voda, na ľavo voda, z predu voda, zo všetkých strán voda a nad hlavou šíra obloha, pod ktorou nešťastným zahynúť treba?

Komu by nebolo ľúto úbohého Tobiáša, čo mu to lastovičky do oka natrúsily, a on, chudák, oslepol; nevidel zeme, nevidel neba, nevidel vlastných detí, manželky, nevidel seba samého! Vo tme sedieť, vo tme chodiť, vo tme liehať, vo tme vstávať: aký to strašný osud! Aké nešťastie! Komu by ho nebolo ľúto?!

A ja znám takéhoto úbohého Tobiáša. Tento Tobiáš je nešťastný *sociáldemokratický ľud*. Špatné židovské lastovičky natrúsily mu do očí, — a on teraz v tej najdôležitejšej otázke, v otázke náboženskej slepý sa potáca svetom.

Svet je ako dáka veľká katakomba, a sociáldemokratický ľud v tejto katakombe poblúdil.

• Svet je veľké more, a sociáldemokratický ľud na tomto mori bez magnetickej ihlice hádzaný je sem tam v ustavičnom nebezpečenstve.

Ľúto nám je tohoto poblúdeného ľudu, a preto touto knižočkou chceme mu z duševnej biedy pomôcť.

Z katakomby len ten poblúdenec sa dostane, ktorý má v ruke kľbko pevnej niti. Konec tejto niti musí byť priviazaný na kľučku dvier, ktorými sa do katakomby vchádza. Nitka sa potom odmotáva, odmotáva, pokiaľ človek v podzemnej ceste pokračovať chce. Keď sa chce von dostať, kľbko pekne-rúče zamotáva, zamotáva, až jeho pomocou zase ku dverám príde.

Knižočka naša nech je takouto nitkou, ktorá poblúdený sociáldemokratický ľud z podzemného bludišťa vyvedie.

Knižočka naša nech je magnetickou ihlicou, ktorá na mori života blúdiacemu robotníckemu ľudu ukáže pravý smer, k Pánu Bohu vedúci.

Knižočka naša nech je liekom, ktorý úbohému Tobiášovi, zavedenému a oslepenému ľudu najväčší poklad, náboženský zrak, navráti.

V Trnave, r. 1912.

Pôvodca.

Pojednanie.

I. Sociáldemokracia a náboženstvo.

1. Sociáldemokratický jed ohrožuje celého človeka. — 2. Nevercova hlúposť. — 3. Nevercova hluchota. — 4. Nevercova nemota.
5. Nevercova slepota.

1. Sociáldemokratický jed ohrožuje celého človeka.

Tobiáš, o ňomžto vo svätom Písme čítame, od lastovičieho trusu len zrak ztratil. Sluch mu zostal, dar reči mu zostal, i rozum mu zostal. Socialistický jed je o mnoho horší a záhubnejší, než lastovičí trus, lebo kto tento jed raz do seba prijme, ten nielen že *oslepne*, ale i *ohluchne*, *onemie* i *osprosteje*.

Svätý Bonaventura hovorí, že kto sa len pozre na tento veľký, krásny, mocný, bohatý svet, musí sa pokloniť pred všemohúcim a najmúdrejším Stvoriteľom jeho.

I pokračuje: „Komu tak veľký lesk stvorených vecí zrak neotvorí, ten je *slepý*; koho tak mocný hlas tvorstva nezobudí, ten je *hluchý*; kto tak mocného Stvoriteľa tohoto sveta nechváli, ten je *nemý*; kto z toľkých znamení prvú Príčinu sveta nespatri, ten je *hlúpy*.“

A takýmto slepým, hluchým, nemým a hlúpym človekom je každý opravdivý sociáldemokrat. Socialistické vierovyznanie takto sa začína: Boha, Stvoriteľa sveta, niet; všetko je len hmota.

Socialista teda vidí krásny tento svet; vidí na oblohe slnce, mesiac a nekonečné množstvo hviezd; vidí zem, na zemi rastliny, medzi rastlinami zvierence, nad zvieratmi človeka, v človekovi telo i dušu, v tele hlavu, oči, srdce, žalúdok, ľadviny, v duši rozum i vôľu; vidí v povetří množstvo utešených vtáčat; vidí oheň, vidí vodu a vo vode nesčíselné množstvo rýb; vidí celú krásu, velebu toho, čo svetom nazývame: a predsa neuznáva všemuhúceho Boha, Stvoriteľa neba i zeme, jazyk jeho predsa ho nechváli a nezvelebuje.

Či takýto človek nenie slepý?

Nenie hluchý?

Nenie nemý?

Nenie hlúpy?

2. Nevercova hlúposť.

Pýtame sa ešte raz: nenie-li hlúpy? Pozrime sa na organ v kostole. Jak majstrovsky je složený tento veľký inštrument! Jak pekne sú do radu usporiadané píšťale jeho! Jak pekne sú postavané do radu klapky! S organom spojené sú mechy, ktoré ženú vzduch do nemých píšťal, tak že tieto naraz začnú vydávať najrozličnejšie hlasy, dľa veľkosti svojej. Sú na organe aj takzvané mutácie. Dľa toho, ako ich organista vyťahuje, organ vydáva hlas slabý, silnejší, ešte silnejší; hlas sladký, ostrý, smutný, veselý.

Teraz sa pýtame: ako povstal takýto organ? Zo zeme nevyrástol, z oblakov nespadol, sliepka ho nevysedela, z hrušky ho nestriasli. Ako povstal teda?

Čo by sme povedali na toho človeka, ktorý by nám dal takéto vysvetlenie: Do veľkej jamy boli pohádzané bez všetkého poriadku všetky píšťale,

malé i veľké, krátke i dlhé, tenké i tlsté, drevené i olovené; pohádzané boly do tej jamy aj všetky klapky, čierne i biele bez všetkého ladu a skladu; krom toho pohádzané tam boly všetky dosky i doštičky, polená i polienka, z ktorých sú organy i mechy složené, všetky klince i klinčeky, ktorými sú dosky a polená posbíjané. A teraz prišiel ktosi k tej jame, vzal veľké poleno a začal všetko dohromady miešať, ako mieša gazdina fazuľu, kapustu alebo zasmažku pri sparherte. Miešal, miešal, miešal ráno, miešal na poludnie, miešal večer, až naraz náhodou poskákaly všetky píšťale do poriadku, všetky klapky do poriadku, všetky dosky do poriadku, všetky polená do poriadku, všetky polienka do poriadku, všetky mutácie i klince do poriadku.

Znovu sa pýtam: čo by sme povedali na takéhto človeka? ... Nuž toto: tento človek lebo je sprosták, alebo nás chce držať za blázňov. Keby nás chcel držať za blázňov, vzali by sme naňho metlu a tak by sme ho hnali, ako hnali obyvatelia Mekky tučného Mohameda, keď im cigánil, že bol vzatý do neba a na ceste šablou svojou na dvojito prefal mesiac. Ľudia sa nahnevali a hnali ho metlami a palicami z Mekky až do Medíny. Keby to však vážne hovoril, ľutovali by sme ho, ako ľutujeme blbých ľudí.

Nuž a takíto blbí sú aj opravdiví sociáldemokrati, ktorí hovoria, že krásny svet tento, ktorý je nekonečne dokonalejší, než akýkoľvek organ, nebol stvorený múdrom a mocným Bohom, lež slepou náhodou. I tento svet vraj bol na najmenšie čiastočky rozdrobený, ako ten organ, a potom prišla slepá Náhoda, táto ho miešala, miešala a ešte miešala, až naraz z tejto miešaniny povyskakovali hviezdy i dyne, slnce, mesiac i kapustné hlavičky, hory

i žaby, sloni i blchy, favy i vši, voly, osly, ploš-
tice i sociáldemokrati.

Organ ani sám od seba, ani náhodou nepovstal,
lež složil ho organár, ktorý sa do toho remesla
dobré rozumie. A tak ani svet nepovstal náhodou,
ani sám od seba, lež stvoril a poskladal ho do
poriadku všemohúci a vševedomý Pán Boh.

A toto sociáldemokratovi nijako nejde do kotrby.
Nenie to blbec, človek poľutovania hodný?

Čo by sme povedali na tohoto človeka, hľa:
šli by sme s ním hustým lesom a naraz by sme
prišli ku krásnemu kaštieľu. Stavanie z vonku nád-
herné, z nútra ešte nádhernejšie. Izby ožiarené
krásnymi lampami, plné pekného a drahocenného
náradia; steny ozdobené skvostnými maľbami, stoly
vkusne poprestierané. Kol kaštieľa záhrada ako raj,
plná dobre pestovaných kvetov a ovocných stromov;
v prostred záhrady nádherný vodomet. A teraz by
sme sa pýtali nášho človeka, čo myslí, ako tento
kaštieľ i s peknou záhradou povstal? . A on by
hovoril, že to všetko tak samo od seba povstalo;
voda a vietor postříhal so susedných vrchov skaly a
vichrica a voda a vtáci posnášaly všetko čo bolo
treba, až náhodou sostavil sa celý ten kaštieľ i s
izbami, lampami, stolami, stoličkami, maľbami i so
záhradou i vodometom.

Nebol by takýto človek hlúpy, ako nemá zver?
Kto neuzná, že kaštieľ tento vystavený bol šikovným
staviteľom, ten nech sa hlási a zavedeme ho do
blázince, - bo inam i tak nepatrí. Keď teda takýto
kaštieľ nemohol povstať bez staviteľa, ako by bola
mohla povstať bez božského Staviteľa tak veľká,
krásna, velebná budova, ako je tento svet?

Voltaire (čítaj Voltér) bol veľký kujon, nábož-
nosti v ňom bolo pramálo, a predsa povedal: „Keď

vidím znamenitý stroj, hneď mi príde na myseľ znamenitý strojník, ktorý ho robil. Z dokonalej mašiny poznávam dokonáleho mašinistu. A kdeže je stroj tak dokonalý, mašina tak majstrovsky sosená, ako tento veľký viditeľný, pohyblivý svet? Boh je tým znamenitým mašinistom, ktorý tento veľkolepý stroj sostonil.“

„Podte sem“, hovorí ten istý Voltaire, „podte sem všetci mudrci, technici, mechanici, mašiništi, a vyhotovte aspoň len jedno krídelko, aké má mucha! Pravda, tak ďaleko nesiaha vaše umenie! Všetka vaša múdrosť a šikovnosť nestačí na vyhotovenie takej maličkosti: aká božská múdrosť bola teda potrebná k vyhotoveniu tohoto celého sveta!“

Chýrečný anglický filozof, Bakon z Verulam, hovorí, že Pán Boh nemusel robiť žiadnych zázrakov, aby sme uverili, že On je. Dosť je pozreť sa na tento šíry svet, aby sme uznali a jasne videli, že Boh, Stvoriteľ všehomíra, jestvuje. Tento istý filozof tvrdí, že tí, čo sa len tak z povrchu napili múdrosti, ako keď pes vodu pije, môžu byť nevercami; ale kto sa plnými dúškami napije zo studne vedy a múdrosti, ten sa zase k Pánu Bohu navráti.

3. Nevercova hluchota.

Svätý Augustín hovorí, že „nebesá rozprávajú o sláve Božej.“ Každý zdravý človek túto ich reč v duchu svojom dobre porozumie. Veď ako by aj nie! Iste za múdreho človeka pokladáme toho, čo vynašiel hodinky. Hodinky, táto malá mašina, pomocou kolečiek svojich, ktoré sa stále točia, na vlas nám ukazuje beh času, delí nám deň na hodiny, polhodiny, štvrt hodiny, na minuty a sekundy. Čo

teda hovoriť o múdrosti Pána Boha, ktorý zostavil svet, tieto veľké hodiny, zem, slnce, mesiac, hviezdy, ktoré sú v ustavičnom obehu a od tisíc a tisíc rokov rýchlosť svoju nemeniac točia sa dľa vôle Jeho?

Lenže ja tu ku slovám svätého Augustína ešte dačo pridám. Nielen veľké stvorenia, jako je slnce, mesiac a hviezdy, hovoria nám o sláve Božej, lež i tie najmenšie stvoreníčka na zemi. Čo je srdce ľudské oproti celej zemeguli? Čo je žilka v našom tele oproti oblohe nebeskej? A hľa, toto malé srdce a táto žilka tak majstrovsky je spravená, že 100 i viac rokov ustavične v pohybe sa udržuje, dňom i nocou pracuje a človeka živí.

V malom jadierku, ako je jabĺčkové alebo hruškové, tak veľká sila je uzavretá a skrytá, že z neho celý veľký strom vyrastie. Jak múdry bol Ten, čo toto jadierko i s jeho tajnou silou stvoril!

A pozri sa na malú mušku alebo blšku. I tá muška i blška má svoje údočky, svoje očka, svoj žalúdoček, črievka, nožičky, žilky, ktoré v svojej maličkosti akurátne vykonávajú svoju prácičku, aby len bol udržaný živôtik takéhoto malilinkého stvoreníčka. Aký to bol Majster, čo tieto drobnulinké živé mašinky vymyslel a zostavil!

Pozri sa na pšeničné stebielko. Slamka jeho má viacero malých sukov (uzlov), aby bola pevnejšia, lebo ináč by plný pšeničný klas neudržala. A hľa, na ovosnej slamke takých kolienok nenájdeš; nenie ich treba, lebo ovosné zrnká sú ľahulinké. A kukni na to pšeničné zrnko, ako ho Stvoriteľ do šupiek (pliev) pozamotával a jakými ostrými dýkami a kopijami ho ozbrojil, by mu vtáci, títo malí lotríci, a húsenice, tieto malé darebnice, nepoškodily.

Pozri na vysoký a mocný dub. Aké pevné a široké korene zapustil hlboko do zeme, aby v búrkach

a víchriciach obstál; sto chlapov by ho neudržalo, ale on sám sa drží svojimi podzemnými ramenami.

A hľa, zviera, tá nemá *tvár*, rozumu nemá; a predsa všetko, čo mu je k výžive a k množeniu potrebné, tak vykonáva, ako by bolo tým najostrejším rozumom a najhlbšou múdrosťou obdarené.

A tak kamkoľvek sa obrátime, všade a všetko nám hovorí o sláve Božej, o velikosti a múdrosti Stvoriteľa, ktorý všetko toto vymyslel, usporiadal, stvoril, ktorý celý svet udržiava a živí. Hovoria o sláve Božej hviezdy, hovoria o nej aj tie najmenšie živočichy.

My hlas ich slyšíme a mu rozumieme. Neverec hlasu toho neslyší, preto hovoríme, že je *hluchý*.

4. Nevercova nemota.

Prirodzenosť ohňa je: páliť; prirodzenosť vody je: hasiť; prirodzenosť mačky je: myši lapať; prirodzenosť diabla je: mučiť; prirodzenosť kmína je: kraďnúť a šidiť; prirodzenosť človeka je: blúdiť; — a čo je prirodzenosť Pána Boha? Prirodzenosť Pána Boha je: dávať, dávať a dávať. Boh nám dal oblohu nebeskú, na oblohe slnko, mesiac, hviezdy; dal nám zem, na zemi stromy, kvetiny, na stromoch ovocie, v kvetinách vôňu; Boh nám dal vodu, vo vode ryby; Boh nám dal telo, v tom tele hlavu, v hlave oči, ústa, v ústach jazyk a zuby, dal nám srdce, ľadviny, ruky, nohy, uši; Boh nám dal dušu, v duši rozum a vôľu, vo vôli čnosti; dal nám zem za nosiča, vodu za práčku, oheň za kuchára; dal nám slnce za lampu, chutné mäso zvierat za pokrm, ovocie a zeleniny za stravu, drevo za palivo; dal nám kone aby ťahaly, psa, aby strážil, vtáčatá, aby nás rozveseľovali. Pán Boh vždy len dáva, dáva a dáva. Dal našim prarodičom krásny raj, v raji všetku

možnú blaženosť; dal im svoju lásku a posväcujúcu milosť. A keď všetko toto sebe i nám ztratili; dal nám svojho jednorodeného Synáčka. A tento, Spasiteľ náš Ježiš Kristus, vo všetkom Otca svojho nebeského nasledoval, i on dával, dával a dával:

dal víno — svatobníkom v Káne,
 dal život — Lazarovi a mladíkovi v Naime,
 dal odpustenie — Magdalene, Petrovi i lotrovi,
 dal vody — žene Samaritánke,
 dal chleba — hladným na pustatine,
 dal poľúbenie — Judášovi,
 dal ruky svoje — na poviažanie,
 dal telo svoje — na bičovanie,
 dal tvár svoju — poličkom,
 dal hlavu svoju — trňom,
 dal srdce svoje — kopii na prepichnutie,
 dal krev svoju — zemi,
 dal Matičku svoju — Jánovi,
 dal rúcho svoje — vojakom,
 dal nám všetkým právo večného života.

A Duch svätý jako vo svojom božstve, tak i v tomto jeden je s Otcom i so Synom. I jeho prirodzenosť je len dávať, dávať a dávať. Veď vieme, že všetky milosti, ktoré nám Pán Ježiš vydobyl a v Cirkvi katolíckej uložil, Duch svätý rozdáva. Duch svätý nám udeľuje milosť Božiu v siedmich sviatosťach, On dáva dušiam dobré vnuknutia, vôli našej povzbudzovania; On dáva radu svätému Otcovi, keď Cirkev katolícku spravuje, On dáva potechu zarmúteným, preto ho i Utešiteľom nazývame. Zjavil sa v podobe *holubičky* nad Kristom Pánom, a nie bez príčiny. Lebo jako holubička z lásky maličkých holubov kŕmi, často vlastné perie vytrhá a do hniezda im ho podstiela: tak i Duch svätý miluje nás a milosťami kŕmi duše naše.

Preto každý rozumný človek v povďačnosti pozdvihuje k nebesám srdce svoje, k nebesám oči, k nebesám ruky svoje, k nebesám hlas svoj, i ťakuje za mnohé dobrodenia: koľko kvapiek je v šírom mori, koľko lístkov v lese, koľko písmien v svätom Písme, koľko hviezd na nebi, koľko ľudí a zvierat na zemi, koľko vtákov v povetrí, koľko rýb vo vode, toľko poďakovaní posielajú dobrá duša kresťanská k nebesám za nesčíselné dobrodenia Boha Otca, Boha Syna, Boha Ducha svätého.

Len neverec mlčí. A či by mlčal, keby nebol *nemý*?

5. Nevercova slepota.

Židovský Talmud píše, že Adam, keď ho Pán Boh stvoril, tak vysoký bol, že mal hlavu až v oblakoch. Preto vraj anjelia začali mu závidieť a dotiaľ prosili Pána Boha, kým Adama nestlačil až k zemi na tak malého, ako ľudia teraz sú.

Hlúpemu Talmudu neveríme; takého čiapa, ktorému by hlava až po oblaky siahala, nikdy nebolo. Ale zato boli na svete chlapi mocní a veľkí až na zázrak.

Goliát ku príkladu bol tak veľký, že mu [Dávid len po pás siahla. To bol chlap!

Pavel Kiniži bol tak pevný, že mlynským kameňom tak hádzal, ako hádžu chlapci loptou. V zuboch držal jedného Turka, v pravej ruke druhého, v ľavej tretieho: a takto krepčil. To bol chlapák!

O Anteusovi píš, že rúcho jeho pozostávalo z dvadsiatich medvedích koží; keď bol hladný, telence jedol ako my slíže; keď bol smädný, celé jazero vypil na raz. To bolo chlapisko!

Na ostrove Senno vraj našli umrlčiu hlavu,

do ktorej sa vmestily dva okovy vody. To bola chlapina!

A podobne rozprávajú aj o Herkulesovi, že tak trhával diviakov a levov na caparty, ako dáke staré handry. To bol silák!

Čítame v starých knihách, že raz Pythagoras, slávny mudrc grécky, videl v piesku stopu Herkulesa, a z tejto stopy akurátne vyrátal, jak veľká musí byť Herkulesova ruka, noha, srdce, žaiúdok, hlava a všetky údy. Z jednej stopy, ktorú obor v piesku nechal, zpoznať celého Herkulesa.

A tak i Pán Boh nechal na svete tomto nielen jednu stopu, lež veľmi mnoho; stopy svojej múdrosti, sily, dobroty a láskavosti, a každý rozumný človek z týchto stôp poznať môže Stvoriteľa celého všehomíra. Je-li vo svete dobrota, musí byť aj v Ňom. Je-li vo svete sila, musí byť aj v Ňom. Je-li vo svete krása, musí byť aj v Ňom. Keby nebol Pán Boh sám nekonečná dobrota, nekonečná sila, nekonečná krása, nebol by mohol z týchto dokonalostí ani svetu udeliť. Kto nemá, ten dať nemôže.

Bakon z Verulamu píše, že Pán Boh s nami tak robí, ako dobrý otec s milovaným dieťaťom. Otecko neraz sa schová dieťaťu za strom, chcejúc, aby ho hľadalo a potom spolu s ním sa radovalo. Hrajú sa na schovávanku. Otec šuch sa za strom, ale Helienka ho po stopách nájde a s veľkou radosťou sa mu vinie okolo krku. Tak i Pán Boh; zdánlive sa nám schoval, ale my po stopách, ktoré na svete tomto nechal, snadno ho nájdeme.

Socialistický neverec však týchto stôp nevidí. On je *slepý*.

Presvedčili sme sa teda, že sociáldemokratické učenie je horšie, než lastovičí trus; je to jed, ktorý celého človeka ochromuje.

II. Sociáldemokracia a život večný.

1. Starosť o zemské statky. 2. Je nebe? Niet ho? 3. Socialista zarytý do zeme. 4. Telo a tri osmičky. 5. Človek a hovädo. 6. Daj telu, čo mu patrí; daj i duši, čo jej patrí.

1. Starosť o zemské statky.

Sociáldemokracia nešťastne blúdi i v tom, že o majetku, o nebi a zemi, o duši a tele človeka veľmi krivo súdi.

Starodávni Číňania mysleli, že tu v Europe bývajú takí malilinkí ľudia, ako kurence. Na Sibíri vraj bývajú ľudia slepí. I to si rozprávali, že sú i takí ľudia, čo žiadnych úst nemajú. Títo vraj len nosom dýchajú a z povetria žijú.

Keby sme i my boli takíto, ľudia bez úst, bez zubov, i my by sme vyžili z povetria a nemuseli by sme sa starať o každodenný chlebiček, ako sa teraz starať musíme. Lenže skutočnosť je tá, že máme ústa, máme zuby, máme žalúdky, a tieto každý deň požadujú svoje. Preto veru v potu vlastnej tváre musíme si vyhľadávať chlebiček náš — len úžerníci ho vyhľadáávajú v potu tváre cudzej. Pán Ježiš nám ani nezakazoval, aby sme sa starali, lež len to hovoril, aby sme neboli *úzkostliví*.

Sú totižto ľudia, ktorí sa ustavične za chlebom škriabu a starajú sa ako kvočka: čo budeme jesť, čo budeme piť, čím sa budeme ohrievať, čím sa budeme zaodievať? Celý deň ani inšie v hlave nemá, ako tieto hmotné starosti. Úzkostlivec. Ako ten, čo tiež tak starostlive a strachostive hovorieval: ach, Pane Bože, čo to len s nami bude? Uroda sa síce ukazuje pekná, nuž ale kto že vie, či nebudeme mať sedem chudých rokov, ako mali v Egypte za doby Jakuba patriarchu? A čo si potom počnem? Zadlžím sa, predajú mi domec, predajú mi kravy,

predajú mi roľky, a hladovať budem so ženou i s deťmi! A čo, keby nastal taký hlad, ako v Jeruzaleme, keď si ľudia vlastné prsty odhryzovali a jedli? . . . Ach, ach, ach, aká by to len bola bieda! „Čo by tak bolo“, hovoril raz priateľovi, idúc s ním silnicou, „keby som tak oslepol?“ I zavrel oči a začal neiste kráčať, rukami ohmatávajúc povetie, jako slepí ľudia robievajú. I kým takto v darebných úzkostiach so zatvorenými očami kráčal, nespatriť na zemi tobolku plnú peňazí; priateľ nelenivý chmatol po tobolke a šuch si ju do vrecku. Ináč by ju bol tento úzkostlivec našiel.

Takáto úzkostlivosť sa Pánu Bohu nepáči, a preto nám povedal skrze svojho Syna, aby sme neboli úzkostliví, pretože Otec nebeský vie, že rozličné veci k výžive potrebujeme. Hľadajte, hovoril, najsamprv kráľovstvo nebeské; buďte statoční, usilovní, cnostní, sporiví a všetko zemské, čo potrebujete, bude vám dané.

Preto každý dobrý kresťan katolík prvú a najväčšiu starosť má o kráľovstvo nebeské, pritom ale usilovne pracuje, v potu tváre si vyrába každodenný chlebiček.

2. Je nebe? Niet ho?

A hľa, v tomto sa delí dobrý kresťan od sociáldemokrata. Sociáldemokrat hovorí: neba není, je len zem; preto sociáldemokrat len o zemský majetok sa stará a „nebe ponecháva vraj vrahcom“.

My sa ho ale pýtame: a prečo by neba nebolo? Nato on odpovedá: neba niet, lebo ho nevidím. Ani Boha niet, lebo ho nevidím.

Sociáldemokrat len v to verí, čo sa dá očami vidieť, rukami ohmatať, jazykom ochutnať, nosom

oňuchať. Jelítko, hovorí socialista, je, lebo ho vidím; knofeľ je, lebo i ten vidím; brindza je, lebo i tú možno videť, ohmatať i oňuchať. Vozduch, ten už sotvy je, lebo ho nevideť. Rozum ľudský dľa socialistickej múdrosti tiež nejestvuje, lebo ho nemožno oňuchať, ani ohmatať, ani videť. Socialista len v to verí, do čoho nos pichnúť môže. Do neba nos pichnúť nemôže, teda neba vraj niet.

My na takúto hlúpu reč nič nedáme a vieme, že ako je Boh, tak je aj nebe, ktoré nám Pán Boh sľúbil, Adam ztratil, Kristus Pán zpätvydobyl a v ktorom nám On miesto pripravuje, jestli si ho cnostným životom zaslúžime.

3. Socialista zarytý do zeme.

Socialista sa uspokojuje s touto zemou. My však uspokojiť sa s týmto svetom nemôžeme, lebo vidíme, že je krehký, premenlivý a pominuteľný. Srdce ľudské je malé, sotvy by si s ním jastraba nakrmil, a predsa sa neuspokojí ani s celým svetom, lež po Bohu túži.

Kto do zemských statkov nádej svoju skladá, ten sa trpko sklame. Tak pochodí, jako ten slon. Indiáni spozorovali, že slon, keď sa mu chce spať, nerád si lieha na zem. Ide mu to ťažko a vstávať ešte ťažšie, pretože je veľmi veľký. Preto radšej sa opre o strom, zavre oči a tak prespí celú noc. Preto Indiáni, chytráci, keď chcú slona chytiť, v jeho neprítomnosti pekne krásne podpilujú strom a nechajú ho stáť. Slon na večer príde, opre sa zase o strom, chcejúc si uspať, lenže strom sa i s ním prevalí a on s veľkým rachotom padne na zem. Indiáni potom pribehnú a snadno ho poviažu.

I zemské statky sú také nestále, ako ten pod-

pilovaný strom. Kto sa len o ne opiera, ten zle pochodí. Keď príde smrť, majetok uhne na bok, prejde do druhých rúk a lakomec svalí sa na zem a do hrobu sám. Tak pochodí, ako ten jež. Jež, ako vieme, na podzim snáša, snáša a snáša ovocie do svojej podzemnej skrýše. Vleze do záhrady a ide rovno pod jabloň. Tu v tráve leží celá kopa opadaných jabĺčok. Milý jež sa skrčí, začne sa váľať medzi jablkami tak, aby sa mu ony na veľké picháče napichaly. Keď ich už má celú hrbu na chrbáte, horko-ťažko vleče ich domov. Príde k diere, ktorou do svojho bytu vchádzava, lenže, hlupák, nepováži, že takto, s kopou jablák na chrbáte, do diery sa nevmetí. I pichá sa ta, pichá celou parou, no len dnu, no len dnu, len sa ta! ale márne: diera je menšia, jablká poopádajú mu s chrbáta a on sám, holý leze do diery. Tak i ten, čo len zemské statky sbiera. Nasbiera ich toľko, že ich sotvaj vleče. Konečne príde k hrobu. Čo včul? Vleze do tejto diery i s majetkom? Vleze do hrobu aj s domami svojimi, lúkami, volami a koňmi svojimi? Vpratá do hrobu aj náradie z izieb, stromy zo záhrady a sudy z pivnice? Toto všetko zostane vonku a on sám vleze do diery, ktorej nikto vyhnúť nemôže.

4. Telo a tri osmičky.

Sociáldemokracia sa len o telo stará. Jako keby človek duše ani nemal. Jako keby človek bol bezcitný klát alebo dáky zver. Oni len telo znajú. Človek vraj len o telo má dbať. Na inšie ani myseľ nemá, ako na jedenie, pitie, na šaty a bývanie, na zábavu a pôžitky. Keď vraj sociáldemokracia opanuje, vtedy bude na zemi raj a dva svety. Vtedy telíčko

naše bude mať hojnosť všetkého, čo si len žiadať môže. V tom socialistickom štáte každý človek vraj tak sa bude môcť najesť, že sa doň viac ani nevymestí. Odievať sa môže do hodvábu. Piť môže miesto vody rozóliš. Osem hodín miesto práce bude sa s dačím len paprať; osem hodín bude jesť, piť, zabávať sa, vychádzky robiť; osem hodín v posteli sa vyvaľovať. Telo ľudské bude blažené a v tomto socialistickom štáte tak dobre sa bude cítiť, ako červ v starom syre, ako šiška v masle, ako voš v kožuchu.

5. Človek a hovädo.

Keby takto hovoril brav v chlieve, nedivili by sme sa. Bo veď brav krom tela inšieho nemá a jeho život pozostáva len v tomto: žrať a vyvaľovať sa. Lenže človek má aj rozumnú dušu. A pokiaľ má rozumnú dušu, poznáva seba, poznáva svet, poznáva i Pána Boha. Preto má človek tie najrozličnejšie a bohaté vedy; má školy, školy elementárne, gymnázia, preparandie, univerzity. Majú aj kone gymnázia? Majú aj voly preparandie? Majú aj osly univerzity?

Človek má dušu, preto má aj lekárske vedy; pozná tisíce a tisíce liekov na rozličné nemoce, má apatieky, má špitále a kliniky. Majú aj opice lekárov? Majú aj kravy apatieky? Ležia aj nemocní medvedi vo špitáloch?

Človek má dušu a preto pestuje aj rozličné umenia. Človek zahraje na husle, na harmoniku, na klarinét, obveseľuje sa cimbalom, trúbou, gramofonom, hrá na klavír i na organy. Príbytky a kostoly okrašľuje utešenými maľbami: maľuje pekné krajiny, zvierence, ľudí, vojny, anjelov, svätých, vyobrazuje

i Pána Boha, aby si ho takto snadnejšie predstavil a zamiloval. Hraje aj medveď na husle? Zahraje i kôň na klavír? Rozumie sa i krava do organov? A potom: je aj pes maliarom? Je i kocúr maliarom? Maľuje aj sviňa? Maľujú aj muchy?

Človek má rozumnú dušu, preto má aj zákony, úrady, súdy a parlament. Majú aj šfuky zákony? Majú aj bivoli úrady? Majú aj tygri súdy? Majú aj potkani parlament?

Človek má rozumnú dušu, a preto má aj náboženstvo. Má človek aj mravnosť, vie čo je hriech a cnosť, vie čo je svedomie a povinnosť. Človek má rozumnú dušu a preto nezostáva na tom istom mieste, lež vždy vynachádza nové veci, nové nástroje, nové lieky, nové sily v prírode; má človek aj pokrok a vzdelanosť, kultúru.

A môžu sa všetkým týmto aj zvieratá pochváliť? Kľania sa líška Bohu všemohúcemu? Chodí vlk na omšu, na kázeň a na litánie? Chodí lev ku spovedi? A potom: vie opica, čo je mravnosť? Vie tchor, čo je cnosť? Má vlk svedomie? Vie krokodil dačo o povinnosti? Človek má pokrok i kultúru. Pokračujú aj hlísty? Pokračujú aj húsenice? Majú kultúru aj blchy? Majú kultúru aj ploštice? Majú kultúru aj vši?

Človek má teda aj dušu, a síce dušu rozumnú, dušu nesmrteľnú a táto viac stojí než telo, viac než všetky zemské statky, viac než zem a celá obloha nebeská. Pán Ježiš porovnal raz celý stvorený svet s dušou ľudskou a tak našiel, že jediná duša viac stojí, než celý všehomír. „Čo je na plat človeku“, tak hovoril, „keby si i celý svet získal, avšak na duši svojej škodu utrpel?“ Veď duša je viac hodná, než celý svet.

V Starom Zákone čítame, že Pán Boh dal

moc diablovi nad Jóbom, aby tohoto pobožného človeka vyskúsil. Dal mu moc nad Jóbovým majetkom, deťmi i zdravím. Môžeš mu pobrať ovce i chlievy; môžeš mu pobrať domy i náradie; môžeš mu pobrať peniaze, deti i zdravie, ktoré ľudia za najväčší poklad považujú. To všetko mu môžeš pobrať, len jeho dušu, jeho dušu, jeho dušu nepohub. Bo veď duša viac je hodná než všetok majetok, zdravie tela i celý svet, áno tisíc takýchto viditeľných svetov!

6. Daj telu, čo mu patrí; daj i duši, čo jej patrí.

A preto kresťan na dušu nikdy zapomínať nesmie a ani nezapomína tak, ako sociáldemokrat. Dobrý kresťan katolík dá telu, čo mu patrí, ale dá aj duši, čo jej patrí. Keď dvaja učeníci Pána, Lukáš a Kleofáš, šli do Emausu a Pán Ježiš sa k nim pridal, v hospode všetci traja sadli si za stôl. Pán Ježiš nato vzal do ruky chlieb a, jako sväté Písmo hovorí, v prostrede ho rozlomil a dal každému učeníkovi jeho čiastku. Povedzme, žeby bol Pán Ježiš len jednému chleba udelil a druhému nie: bolo by sa to tomuto páčilo? Bolo by to bývalo v očiach ľudských v poriadku? Keď macocha vlastné dieťa kŕmi, napcháva, ako krmnú hus a nevlastné necháva hladom mŕť: je to v poriadku? Je to dľa spravodlivosti?

A tak robia sociáldemokrati. U nich len telo dačo platí. Človek má mať len o to lenivé, špinavé, chrchlavé, stárnuce, hnilé telo starosť. O dušu nič, ako by jej ani nebolo. U socialistov o duši, o cnosti, o panenstve, o modlitbe, o sviatostiach, o nábožnosti ani zmienky sa nikdy nedeje. Je to v poriadku? Je to v poriadku a rozumne, keď sa kto o čižmu starie a o nohu nie? Šupky si váži a

ovocia nie? Futráľ utiera, ofukuje a prsteň, ktorý v tom futrále je, zaprášený a zašpinený necháva? Je to múdro, keď kto pošvu čistí a šablú hrdzi žrať necháva? Šupku pomarančovú schová do vaku a chutné jadro do blata hádže? Tobolky si váži, dukátmi opovrhuje? Je to múdro, keď kto na sud bedlí a o víno v ňom sa nestará? Doštičiek na knihe si váži a obsahu si nevšíma? S telom materským a s dušou macošsky zachádza? A tak robia sociálni demokrati.

III. Je náboženstvo vecou súkromnou?

1. Lekvar v buchte. 2. Kto mňa vyzná, toho i ja vyznám. 3. Janík nevďačník. 4. Jako holub kukuričku.

1. Lekvar v buchte.

Pohlavári sociáldemokratickí spozorovali, že keď so svojím programom idú medzi ľud a začnú otvorene hlásať neveru, zle sa im vodí, lebo ľud sa bezbožnosť protiví. Robotnícky ľud síce do vyšších škôl nechodil, ale zato má svoj zdravý rozum a tomuto rozumu sa bezbožníctvo nepáči. Takého ľudu, ktorý by v Boha neveril, nikde a nikdy nebolo. Radšej ctí ľudia slnce, hviezdy, leva, mačku, hada alebo dáky balvan, než by boli zostali celkom bez boha. Duša ľudská je od koreňa pobožná a nábožná.

Preto títo socialistickí pohlavári použili figel; začali hlásať, že dobre, dobre : nech má každý človek svoje náboženské presvedčenie, ale nech si ho dobre schová a nikomu ho neukazuje. Náboženstvo je vraj vec privátna (súkromná); je to vec, ktorú má mať každý v srdci skrytú, schovanú, zaclonenú, zaobalenú, zahalenú, zahrabanú. Sociáldemokrati vraj nebantujú nikoho pre jeho náboženstvo, len

nech s ním čuší, nech ho nedáva na javo. Toto vyslovili vo svojich úradných programoch, ku príkladu aj v takzvanom erfurtskom programme.

Jadro v jablčku je skryté, ale viera v srdci má byť ešte viac schovaná; lekvar v buchte je skrytý, ale viera má byť ešte viac; vranie oko v topánke je skryté, ale viera má byť ešte viac; zajac v kríčku je skrytý, ale viera má byť ešte viac; Jonáš vo veľrybe bol skrytý, ale viera má byť ešte viac; zlato v zemi je skryté, ale viera má byť ešte viac; diabol v hadovi bol skrytý, ale viera má byť ešte viac; červ v starom syre je skrytý, ale viera má byť ešte viac; mŕtvý v hrobe je skrytý, ale viera, tak hovoria socialisti, má byť ešte viac skrytá, učupená, učušaná, skrčená, utajená, zahrabaná v najtajnejšom kútiku duše, v najtmavšom záhybe srdca ľudského.

Udivení sa pozastavujeme nad touto požiadavkou a pýtame sa: prečo? prečo? prečo? Je snáď náboženstvo dajaká ukradená vec? Je viera nejaká hanba, ktorú treba schovávať? Je viera dajaká hnusná nemoc, za ktorú sa treba stydeť? Je to špatný flak na tele, ktorý treba zalepiť, zaobaliť, zaručníčkovať? Je snáď viera dáky špatný hriech, ktorý treba umlčať, učušať, zasypať, zahrabať? Je viera dáky zlodej, aby sa schovávala, verejnosti stránila, na oči nikomu sa neukazovala?

2. Kto mňa vyzná, toho i ja vyznám.

Viera je najkrajšia ozdoba duše ľudskej. Viera je medzi všetkými pokladmi človeka najcennejší, najvzáctnejší, najdrahší poklad. Ako sa človek nehanbí za hlavu, ktorú na pleciách nosí, tak sa nemá hanbiť ani za vieru svoju. Ako panovník neakopáva pod zem korunu svoju, lež hrde ju nosí na hlave, tak má i človek verejne vyznávať vieru svoju.

Ako bohatá pani neskryva diamanty, lež rada ich nosí v prsteňoch a v náušniciach, tak má človek smelo ukázať svetu svoje náboženstvo. Ako človek rád vyzná otca svojho i matku svoju, tak rád a smelo má vyznať verejne svojho Otca nebeského, Pána Boha.

Pán Ježiš nám zreteľnými slovami povedal, že sa k nemu máme verejne priznávať; lebo vraj kto jeho zapre pred ľuďmi, toho aj On zapre pred Otcom nebeským, a kto jeho vyzná pred ľuďmi, toho aj On vyzná pred Otcom nebeským.

3. Janík nevďačník.

Co by sme povedali o takom dieťati, ktoré by sa stydelo za svojho otca alebo za svoju matku? Čo povieš, milý čitateľu, o tom synovi, ktorého ti tu trochu vymaľujem .. Jedna ženička, vdova po statočnom roľníkovi, mala jediného synáčka. Janík bol jej jediným potešením a všetkou nádejou na tomto svete. Milovala ho tak, ako len matka milovať môže. Drahší jej bol nad vlastné oči, ktoré v hlave nosila. Aby mu len dobre bolo na svete, poslala ho i na stredné školy. Odrhala si od vlastných úst i potrebnú skyvu chleba a odkladala, odkladala groše, lebo byty v mestách sú drahé, stravovanie ešte drahšie, školský plat je tiež nie maličkosť a ani knihy tiež za darmo nedávajú. Pri tom bolo treba Janíka poriadne šatiť, ako sa na študenta sluší. A veru nie nadarmo hovoria, že študent „škubent“, lebo veru šaty len tak šklbe, akoby na ňom horely. Oheň, akokoľvek naň prikladáš, nikdy nepovie: dosť; a tak i študent vždy žiada peniaze, nikdy nemá dosť.

Nuž ale na všetko toto ona milerada vynakladala, bo veď išlo o blaženosť Janíkovu. Chcela mať

z neho pána. Nechcela, aby sa trápil, jako sa usilovný roľník trápiť musí. I pracovala tak, že mávala často dlane krvavé, ale ani toho si nevšímala, bo veď láska všetko znesie, všetko premôže a žiadna obeta jej nie je veľká.

A Janík s roka na rok rástol, vždy viac a viac potreboval. Mamička nešetrila práce a groší, bo veď sa Janík dosť dobre učil a bola nádej, že predsa len bude tým pánom, že predsa len nebude musieť narábať ťažkou motykou, lež ľahučkým perom. Po gymnáziume prišli vysoké školy v hlavnom meste. Roky rýchlo letely a Janík sa už chystal na fiškálsku skúšku. I tá sa mu dobre vydarila a nezadlho otvoril si pravotársku kanceláriu v Budapešti. Ach, jaká to len bola radosť pre mamičku! Teda predsa len to vynakladanie nebolo na darmo! Jej námahy predsa len neboly márné. Janík je už pánom a dobre sa mu povedie. Chvala Pánu Bohu!

Tu naraz príde od Janíka list. Mamička s trasúcou rukou ho otvorí a radostne ho začne čítať. Naraz ale začne bľadnúť, potom chmatne rukou k srdcu, klesne na stoličku, opre hlavu o stôl a dá sa do žalostného nariekania. Bo veď čože vám stálo v tom liste? Janík, pán fiškál, jej píše, že ponevác on je už pánom a ona len jednoduchá sedliačka, aby vraj nechodila za ním do Pešte, lebo by sa musel za ňu hanbiť . . . Má vraj kamarátov samých pánov, známych samých pánov, slečny a paničky, a tieto sú všetky fajnové. Chodia v klobúkoch, v maličkých topánočkách, v hodvábnych šatoch a voňajú vraj parfímom. Mamičkina kacabajka by sa vraj nehodila medzi tieto panské šaty; jej ručníček by sa zle vynímal medzi ich klobúkmi; jej čižmy zle by sa srovnávaly s topánočkami mestskými; a sedliacky zápach nepatrí vraj medzi parfímy. Preto vraj

najlepšie bude, keď zostane doma na dedine, v Pešti by mu bola len na oštaru

Keby jej bol dakto do srdca ostrý a dlhý nôž vrazil, to by ju nebolo tak zaboľelo, jako tento list pána Janíka. Vlk keď pohryzie, bolí; tyger keď pohryzie, bolí; lev keď pohryzie, bolí; jedovatý had keď pohryzie, bolí; avšak stokrát viac bolí, keď do materinského srdca zahryzne nevďak zlého dieťaťa. Tak teda včul už sa za ňu hanbíš? Keď na teba vynakladala, vtedy si sa nehanbil! Keď sa za teba prácou div nepotrhala, vtedy si sa nehanbil! Keď mala dlane od práce krvavé, vtedy si sa nehanbil! Keď posielala groše, vtedy si sa nehanbil! Vtedy ti bola dosť fajnová? Teraz, keď jej už nepotrebuješ, teraz je ti už prisprostá, teraz ti už smrdí! ..

Nuž, milý čitateľu, čo súdiš o tomto človekovi? ... Žiadnemu rodičovi nie je milé, keď sa zaňho vlastné decko hanbí. *Nuž a stydet sa za Pána Boha, to už má byť vec chvalitebná?* Pán Ježiš sa veru za nás nehanbil. Miloval nás a vždy sa k nám verejne priznával. Dal sa za nás poviazať, poličkovať, opľuvať; nestydel sa nosiť za nás ťažký kríž a nestydel sa zomrieť za nás verejne na Kalvárii. Nie v noci zomrel za nás, lež vo dne; nie dakde v tmavom lese, lež v najľudnatejšom hlavnom meste; nie pod zemou, lež na vysokej hore, verejne, otvorene, bez všetkého ukrývania, schovávania, tajenia a stydenia.

A teraz my sa máme za neho hanbiť? Tú lásku, ktorú k nemu v srdci prechovávame, máme skrývať, tajiť? Povinnosti svoje máme len tak ukradomky vykonávať? Prečo? Prečo? Keď sa zlodej pri krádeži schováva, rozumieme, veď pácha hriech; keď sa smilník so svojou špatnosťou skrýva, rozumieme, veď pácha hriech: nuž ale či je modlitba

krádež? či je bohoslužba smilnosť, aby sme sa s ňou schovávali?

Hľa, takúto podlosť žiadajú sociáldemokrati od ľudí, keď hlásajú, že náboženstvo nie je verejná vec, lež privátna, súkromná, ktorá sa na javo dávať nemá.

4. Jako holub kukuričku.

Zdravý rozum nám hovorí, že Pán Boh nás stvoril celých. Nielen srdce moje je od Pána Boha, lež od neho som dostal aj ruky, aj jazyk, aj oči, aj kolená, slovom všetko, čo len mám na tele i na duši. A preto lásku svoju a povďačnosť k Pánu Bohu nielen v srdci mám nosiť, lež musím ju vyznávať ústami, pohľadom mojich očí, spínaním rúk k modlitbe a poklonou svojou pred jeho najsvätejšou Velebnosťou. Čo mám v srdci, to mám mať aj na jazyku. Dieťa, ktoré otca a matku miluje, nielen v srdci nosí tento útlý cit, lež aj údami svojimi ho dáva na javo. Vyobjíma, vybozkáva otca i mamičku, a to nielen doma v úkryte, lež i pred ľuďmi, vo verejnosti. „Povedz, Štefko, ako máš rád mamičku?“ — „Ako holub kukuričku“. — „A ukáž, Štefko, ako máš rád mamičku?“ — „Takto“ — hovorí Štefko a v tom okamihu objíma mamičku okolo krku a tak ju postíska, že mamka skoro ani dýchať nemôže. A na to mamička od veľkej radosti začne Štefka bozkávať, div ho nezjie. A otec sa na to všetko s radosťou díva a potom on prevezme z matkiných rúk chlapčoka, pobozká ho a začne ním v povetrí hore-dolu mávať, a Štefko sa smeje, smeje, až sa mu slzičky v očičkách zablysknú.

Vidíš: takto sa má vec s každým opravdivým citom. Cit nezostáva skrytý, lež javí sa na tvári,

javí sa v očiach, prezradzuje sa slovami, posunkami údov, pohybmi celého tela. A tak i náboženský cit keď raz v srdci je, vtedy sa aj zovnútorne ukazuje.

Mučeníci nehanbili sa za svoju vieru, lež vyznávali ju pred celým pohanským svetom, vyznávali ju pred ukrutnými cisármi, pred divou zverou, v driapoch a papuľach medveďov, vlkov, hyén, levov a tygrov!

IV. Štát a Cirkev dľa sociáldemokratov.

1. Štáte, bozkaj Cirkvi ruku. 2. O zbojstve, ktoré nazývajú sekularizáciou. 3. Von s krížom zo školy! 4. Nech žije osveta!
5. Nech žije ešte ktosi

1. Štáte, bozkaj Cirkvi ruku.

Sociáldemokrati idú v tejto veci ešte o krok ďalej. Hovoria: ponevác náboženstvo [je vec nie verejná, lež súkromná, preto štát nemá si Cirkve všímať, o náboženské veci nič sa nemá starať. Cirkev a štát treba úplne oddeliť, sväzky, ktoré ich viazaly, roztrhať. Preto nech štát Cirkev proti útokom nebráni, nech ju peniazmi nenapomáha, áno nech si pokladá za povinnosť sekularizáciu, to jest shabanie cirkevných majetkov.

Toto je však práve tak hlúpa reč, ako tá predošlá, dľa ktorej viera je záležitosťou srdca ľudského a *len* srdca ľudského.

Keby Cirkev štátu v ničom neosožila, vtedy by štát nerobil zle, keby si jej ani nevšímal. Lenže štát od Cirkve každodenne preveliké dobrodenia dostáva a preto svätou povinnosťou jeho je dobrodenia tieto povďačne uznávať a za ne sa odsluhovať.

Štát len tak prekvitá, sú-li občania múdri, spravodliví, mierni a udatní. A ktože vstúpuje tieto cnosti do duší ľudských, keď nie Cirkev svätá? Kto učí spravodlivosti? Kto priuča ľudí múdrosti, miernosti, trpelivosti a udatnosti? Snáď Židia? Snáď ministri? Snáď fiškáli? Bez pravej lásky k bližnému sporiadaného živobytia v spoločnosti ani myslieť si nemožno. A ktože iný rozduchuje planene lásky medzi ľuďmi, jak nie Cirkev svätá? Od koho sa učia už maličké deti, že najhlavnejšie prikázania sú: milovať budeš Pána Boha svojho z celého srdca svojho a bližného, ako seba samého? Kdeže sa koná aj skutkami toľko obetavej lásky, ako v lone Cirkve katolíckej? Kde sa koná toľko skutkov milosrdenstva, ako medzi katolíkmi?

Nábožný kresťan je i statočným občanom. Preto hovoril sv. Augustín: dajte štátu takých predstavených, akých si Cirkev žiada; dajte štátu takých úradníkov, sudcov, učiteľov, vojakov, ako si ich Cirkev predstavuje a žiada: a štát bude prekvitať, mocný bude a slávny.

Preto štát musí Cirkev katolícku hájiť a všemožne podporovať.

2. O zbojstve, ktoré nazývajú sekularizáciou.

A čo riecť o takzvanej sekularizácii?

Prví obyvatelia Uhorska boli divokí pohani. Bez všetkej vzdelanosti, bez poriadku a cností občianskeho života túlili sa svetom, vtrhali do susedných krajín a kým iných znepokojovali, sami so životom svojím hrali. Keby nebola prišla Cirkev, národ tento bol by zahynul, ako zahynuli mocnejší Huni a Avari. Cirkev poslala sem svojich kňazov a títo v potu tváre začali vzdelávať tento divoký, ale

ináč všetkého dobrého schopný národ. Kňazi naučili ho čítať, písať, rátať, orať, siať, domy stavať; kňazi hlásali medzi týmto ľudom vznešené pravdy evangeliuma; kňazi učinili z týchto vlkov baránkov, z týchto divochov vzdelaných, krotkých, užitočných ľudí. Nemci tak sa báli uhorského ľudu, ako zbojníkov. I do litánií dali túto prosbu: „Od šírov uhorských vysloboď nás, Pane!“ Dnes už tejto prosby v litániach nieť. Uhorský ľud zkrotnul. Krajina naša patrí medzi vzdelané krajiny, národ náš medzi kultúrne národy Európy. A komu to ďakovať? Nikomu inému, leda Cirkvi katolíckej.

Dobre to cítil sv. Štefan kráľ a preto z povdačnosti udelil Cirkvi katolíckej v Uhorsku majetky, ktoré jej boly aj sú potrebné, aby svoju úlohu aj naďalej konať mohla. Takto povstaly prvé cirkevné majetky. K tomu prišly dobrovoľné milodary kresťanov; a kláštorské majetky zväčša sami mnísi a mníšky nadobúdali zo svojho vlastného. Majetky tieto teda svätým právom patria Cirkvi katolíckej a dotiaľ je dobre, kým sú v jej rukách. Jakonáhle by štát Cirkev o majetky oraboval, prešly by do rúk nesvedomitých, tak že široké obecnstvo nemalo by z nich ani tisíciu čiastku chosnu, ktorý včul má.

Nuž ale ktože sa opováži tu hovoriť o krádeži, o rabovaní? Kto sa opováži povzbudzovať štátnu moc, aby Cirkev o majetky olúpila?

Nuž takto drzo a grobiansky nikto sa neopováži hovoriť. Ľudia sú veľmi prefíkaní. Špatným veciam neradi dávajú pravé mená, lež okrášľujú ich názvami nevinnými. Tak ku príkladu

lakomec nie je lakomec, lež — sporivý, schránlivý gazda;

nadutec — to je človek sebaapovedomý;

grobian — to je človek rovný, neokolujúci;

smilník — to je človek zábavný, veselého ducha ;

lenivec — to je človek rozvažitý, ktorý sa v ničom neprenáhli ;

falošník — človek šikovný a obozretný ;

prostopašná honcuľa — to je dievča na svet súce ;

a tak miesto *krádeže* hovorí sa *sekularizácia* ; štát vraj nie *olúpiť* ide Cirkev o majetky, lež on len *sekularizuje*, prevádza do svetských rúk.

Jako každý videť môže : požiadavok socialistický, o ktorom sme teraz písali, je nielen hlúpy a nevďačný, ale i nespravodlivý a zlodejský. Preto žiaden dobrý katolík sociáldemokratom byť nemôže.

3. Von s krížom zo školy ?

Miešať sa chcú socialisti aj do školských záležitostí. Ponevác socializmus založený je Židmi a až po kosti a po špičky presiaknutý je duchom židovským, nemôžeme sa diviť nad tým, že socialisti ako odvšiaľ, tak i zo školy by chceli vyhnať náboženstvo. Vzali si do programu, že nebudú odpocívať dotiaľ, dokiaľ zo školy kríž, katekizmus a kňaza nepovyhadzujú.

Oheň nemôže vystáť vodu,
 myš nemôže vystáť kocúra,
 nctopier nemôže vystáť svetlo,
 sova nemôže vystáť slnko,
 čert nemôže vystáť svätenú vodu,
 cigáň nemôže vystáť robotu,
 bujak nemôže vystáť červené súkno :

a Žid nemôže vystáť Pána Ježiša Krista. Preto zakladatelia socializmu : žid Marx a žid Engels vydali heslo, že školu treba sosvetáčiť (laicizovať) a

naši socialistickí pohlavári v Pešti, žid Weltner, žid Izrael, žid Buchinger, žid Kunfi takto to vykladajú: vyhodte zo školy kňaza! Vyhodte zo škôl kríže, vyhodte zo škôl katekizmuse! Nech sa deťom nič nehovorí o Pánu Bohu! nič o duši; nič o hriechu a cnosti; nič o dedičnom hriechu; nič o vykúpení; nič o Panne Marii a Svätých; nič o Pánu Ježišovi; nič o budúcom živote; nič o poslednom súde; nič o pekle; nič o nebi.

Vo Francúzsku už sa im to aj podarilo previesť. Tam sa dieťa v škole o Bohu, o viere, o duši zhola ničomu nenaučí. Deti rastú, ako zver v horách. Nedávno jeden statočný pán stretne sa na ulici s malým školákom. Šli práve popri peknom kamennom kríži, na ktorom z krásneho mramora vykresaná bola podoba umučeného Spasiteľa. Pán chcel vedieť, aké sú tie deti, čo teraz do sosvetáčených škôl chodia a katekizmus sa neučia, i pýtal sa chlapca:

„Povedz mi, syn môj, kto to tam visí na tom kríži?“

„Ja neviem“, odpovedá chlapec, „akýsi Inri, lebo hen hore nad hlavou to má napísané, nuž ale ja nepoznám toho pána, neviem, kto to bol, neviem, kto ho to na ten kríž pribil a neviem, prečo ho zabili“.

Tak hľa, chlapec ani Pána Ježiša nepoznal. Predtým, kým školy neboly sosvetáčené, takí chlapci vedeli dobre celú bibliu Starého i Nového Zákona; poznali dobre Pána Ježiša a klaňali sa mu. Teraz nejeden školák ani vlastného Spasiteľa nezná; vraj akýsi INRI, — neznám toho pána.

A hľa, takéto bezbožné školy by chceli mať aj u nás zožidovsteli sociáldemokrati. Že dieťa, čo do takej školy chodí, nešťastné je, lebo práve o tom,

čo je najhlavnejšie, ničomu sa nenaučí, to tých psohlavých ľudí nemrzí. Také úbohé dieťa učí sa dejepisu, pozná z pamäti všetkých kráľov od sv. Štefana až po Františka Jozefa, od prvého až do ostatného: len Kráľa neba i zeme nepozná! Rátať sa naučí dobre, a v najhlavnejšej veci predsa sa preráta. Písať bude vedeť pekne a rýchlo, avšak meno svoje do knihy večného života predsa nezapíše. Zo zemepisu bude vedeť tiež veľmi mnoho, pomenuje všetky hory, všetky doly, všetky morá i jazerá, dobre bude vedeť, kade vede cesta do Ameriky, do Afriky, do Azie, do Austrálie, do Ríma, do Viedne, do Petrohradu i do Kiripolca: len tú cestu, čo vede do kráľovstva nebeského, poznať nebude. Tú mu neukážu.

4. Nech žije osveta!

Patríme my snáď medzi tých, čo si vedy nevážia? Hovoríme snáď, že čítať-písať nič nestojí. Hovoríme snáď, že rátať netreba? že dejepis znať netreba? že prírodopis je na nič? že ústavoveda je zbytočná? že bez poznatkov hospodárskych, bez zdravovedy sa obídeme?

Nech sa nikto neopováži čo takéhoto myslieť o nás, lebo proti takémuto upodozrievaniu rukami, nohami sa bránime!

My patríme medzi najväčších chvalorečníkov vedy a všetkej osvety! Veda je základom národného blahobytu. Jako je diamant ozdobou prsteňa, duša ozdobou tela, slnko ozdobou oblohy: tak je veda ozdobou človeka, ozdobou štátu, ozdobou národa. Vojak bez šable málo stojí; myslivec bez flinty málo stojí; vôz bez kolies málo stojí; vták bez krýdiel málo stojí; — ešte menej je hoden človek

bez vedy, hlava bez múdrosti, duša bez vzdelanosti. Sprostí ľudia ani Pánu Bohu nie sú milí. Nápadné je, že Pán Boh v Starom Zákone nedovolil, aby mu mladého somára obetovali. Z iných zvierat mláďatá rád prijal za obeť, somára však vylúčil od oltára a rozkázal, aby mu miesto neho obetovali ovcu. „Primogenitum asini mutabis ove“. Ešte i diabol nadovšetko si vážil vedu; bo vieme, že keď v raji našu spoločnú mamičku, Evu, pokúšal, vedou, múdrosťou ju lákal: budete-li jesť s tohoto stromu, podobní budete Bohu, *vedet* budete všetko, zlé i dobré, „scientes bonum et malum“. Pýtame sa: prečo nesľuboval ten falošný, prefíkaný, jedovatý, zatratený, pekelný diabol dačo inšieho? Prečo nesľuboval zlato, striebro? Prečo nie diamanty? Veď ženy odjakživa rady majú takéto čačky. Prečo jej nesľuboval pekné šaty z hodvábu, perlami vykladané? Zlodej vybíjaný vedel čo robí: vedu jej sľuboval, múdrosťou ju lákal, bo vedel, že veda je v najväčšej vážnosti a cene na svete.

My pri každej príležitosti povzbudzujeme náš ľud, aby sa poučal, aby veľkými dúškami pil z prameňov poznania, z kníh a dobrých novín. Životie dnes nie je ľahké a kto nenie chytrý, poučený, vybrúsený, toho v boji života hneď pichnú za dvere.

5. Nech žije ešte ktosi !

Áno, áno teda, nech žije veda! Nech žije osveta! Nech žije kultúra! Sláva jej! Vo tri vrchy sláva! Lenže k tomuto musíme dodať malilinkú poznámočku. Nech žije veda, ale i so sestrou, ktorá sa menuje *mravnosť*. Pravá osveta má totižto dve stránky: vedu a mravnosť. Jedna prebýva v hlave, druhá vo vôli, v srdci. Jako má človek dve oči a

vták dve krýdla : tak má dve oči a dve krýdla aj pravá vzdelanosť, zdravá kultúra, a tieto dve krýdla, tieto dve oči sú veda a mravnosť. Inými slovami : opravdive vzdelaný človek musí mať nielen dobre vybrúsený rozum, lež i šľachetnú, dobrú vôľu, srdce. Jako boly dobré sestry Marta a Maria, tak sa majú posestersky znášať aj veda a mravnosť.

Oj, veď sedí aj v žalároch veľmi mnoho ľudí, ktorí majú rozum vybrúsený, ako britva; učení sú, žeby sa hodili za ministrov; prefíkaní nad lišku. Kde bola teda chyba, že sa dostali do chládku? Nuž tu hľa: učení boli, ale mravní neboli. Rozum mali vybrúsený, ale srdce divoké. Vzdelanosť ich bola nedokonalá, jednostranná; podobala sa vtáku, ktorému jedno krýdlo odstrelili; podobala sa človeku, ktorému jedno oko vytieklo.

Boly časy, a ani nie tak dávno, keď mnohí ľudia hovorili, že učenosť všetko vynahradí, že dosť je, keď sa deti naučia v škole dobre písať, čítať, rátať, lebo človek učený je človek dobrý. Náš ľud tomu nikdy neveril, lebo zná on učených ľudí veľmi mnoho, ktorí nestoja ani fajku tabáku; učení sú, ale dobroty srdca nemajú, — dráči, ožralci, tyrani, pijavice, nadutci, smilníci s učenou hlavou, ale kamenným srdcom.

Vo Francúzsku sa ľudia pozastavujú nad tým, ako to je, že deti dnes o mnoho viac zlého páchajú, než predtým. Je to hádanka veľmi snadá. Predtým sa učili v školách aj katekizmus, vedeli, čo je dobré, čo je zlé, čo je Bohu milé a čo sa mu protiví. Od malička vstepovala sa im do srdca láska ku cnosti a nenávisť oproti hriechu. Dnes vyhodili zo škôl náboženstvo a na jeho miesto dostal sa hriech.

I čert je veľmi rozumný a predsa je len čertom. Prefíkaný je nad všetky líšky, nad všetkých úžerníkov, nad všetkých fiškálov a predsa mu to není nič na plat. Hľadá v ňom dobrotu a nenájdeš jej v ňom ani toľko, čo by sa za malý nechet vme-stilo. Hľa, takáto jednostranná, čertovská kultúra by sa pestovala v tých školách, z ktorých by socialisti kríže a katekizmus povyhádzovali. Lenže k tomu sú oni ešte malí páni, a jako sa hovorí: nedal Boh svini rohy.

Snáď by dakto mohol povedať: nech sa náboženstvu vyučuje len v kostole, v škole nie. Nuž a prečo nie v škole? O voloch, osloch, o chrústoch a všiach sa deti môžu učiť a o Pánu Bohu nie? Či desať Božích prikázaní není tak dôležité ako jedenkrát jeden je jeden? A či Pán Boh má byť zo školy vykázaný, vyobcovaný? Jeho je celý svet, — ale len po prah školy, hovoria sociáldemokrati. Nenie to bezočivosť? Taký Weltner, taký Izrael, taký Buchinger bude snáď vymeriavať hranice moci Božej a práva Božieho?

Krom toho nezabúdajme, že *len* v kostole vyučovať náboženstvu nie je dostatočné. V kázni hovoriť treba k dospelým; deti veru na kázeň malý pozor dávajú. A volať ich zvlášť do kostola na katekizmus? to by sa len z čiastky podarilo. Do školy každé dieťa *musí*, ináč by bol rodič pokutovaný; do kostola pokutou nikoho neženú a preto mnohí darební rodičia ani by deti na katekizmus neposielali.

V. Sociáldemokracia a kňazi.

1. Všetku žľč na kňazov! — 2. Aký má byť kňaz. — 3. Kde je záhrada bez koprivy? — 4. „Ukrižuj kutňáša!

1. Všetku žľč na kňazov!

Každý sociáldemokrat, ktorý z *presvedčenia*

patrí k tejto strane, je zaprisahaným nepriateľom kresťanského náboženstva. Človek by myslel, že keď je tomu tak, socialisti vo svojich knižkách a novinách pojednávajú o náboženstve, dokazovať probujú jeho škodlivosť, podkopávajú vážnymi úvahami jeho základy, siahajú mu na koreň. Veď tak by aj mali robiť, keby boli vážni mužovia. Keď raz náboženstvo zavrhujem, musím dokázať, prečo to robím. O vážnych veciach má sa hovoriť vážne.

Avšak tomu nenie tak. Základy kresťanskej viery tak sú pevné, že socialisti neopovažujú sa na ne ani siahnuť. Veď by si zuby vylámali. Preto proti náboženským pravdám len zriedka si vyjedú a i to len povrchne, dajakou lžou, dajakým prekrucovaním, grobianstvom.

A preto čo robia? Všetku svoju židovskú zlosť, ktorú oproti viere prechovávajú, vylievajú na tých ľudí, čo náboženstvo v prvom rade zastávajú a predstavujú. A kto je to? Kňazi. Na kňazov vylievajú žlč svoju, na kňazov hádžu blatom, na nich vyplazujú jazyky. Kto zná sociáldemokratické noviny, vie, že sociáldemokratickí novinári do každého čísla miešavajú aspoň trochu protikňazskej žlče. V každom čísle najdeš dáku pletku, klebetu, ktorou toho alebo oného kňaza špinia, očerňujú. Dá-li príčinu, bijú ho; nedá-li príčinu, tlčú ho. A tento boj proti česti kňazskej volajú: antiklerikalizmom. Špekulujú pri tom takto: keď sa nám podarí pošpiniť kňazov, pošpiníme aj náboženstvo, ktoré hlásajú. Keď sa ľud odvráti od kňazov, zanechá aj vieru, ktorú mu oni z príkazu Pána Ježiša do srdca vštepujú.

Preto musíme v tejto knižočke aj o tejto otázke niekoľko slov prehovoriť.

2. Aký má byť kňaz?

My veľmi dobre vieme, aký má byť kňaz, a keď niektorý člen kňazstva s dobrej cesty sa odchýľuje, my nikdy nepatríme medzi tých, ktorí ho za to chvália. Istá pravda je, že každý kňaz mal by viesť život bez poškvvrny. Pán Boh už v Starom Zákone zakázal, aby žiaden človek ku kňazskému úradu pripustený nebol, ktorý má na sebe dajakú špatnú telesnú chybu; preto jednookí, kuľhaví a hrbatí na takú hodnosť povýšení byť nemohli. Keď teda Pán Boh na kňazoch Starého Zákona netrpel žiadneho nedostatku telesného, tým menej môže vystáť duševné chyby, to jest hriechy u kňazov Nového Zákona.

Nenie teda dosť, keď kňaz s kazateľnice bičuje špatný hriech opilstva a dokazuje, že alkohol človeka v hovädo pretvóruje, lež i on sám má byť príkladom striezlivosti. Nijako sa teda nesluší, jestli sa on sám podobá tým čbánom v Káne Galilejskej, o ktorých stojí písané, že boly plné až po samučičký kraj, „impleverunt eas usque ad summum“. Nie je dosť, keď kňaz s kazateľnice vede vojnu oproti smilstvu a hlása, že smilníci pri poslednom súde postavení budú medzi baranov; lež i s kňazmi to tak musí byť, ako to bolo s tou processiou, čo šla s Pánom Ježišom na Kalváriu, — o tejto je písané, že: boly tam aj mnohé ženy *pozďaleka*, „erant autem ibi mulieres multae a longe“. Nie je dosť, keď kňaz s kazateľnice ostrými slovami rúbe hriech hnevu, kážuc veriacim, aby boli krotkí jako baránkovia a učili sa od Pána Ježiša, ktorý bol tichý a pokorný srdcom; lež i kňaz musí byť plný trpezlivosti, krotký, láskavý, a nijako sa nesvedčí, keď on za každú maličkosť hrmí a blýska, keď je podobný rozzúre-

nému moru, rozjedovanému medveďovi alebo oheň chrliacej sopke. Nie je dosť, keď kňaz o milosrdenstve káže a ľudí napomína, aby dávali almužnu; on musí sám dobrým príkladom predchádzať, bo nesvedčí sa, keď on tak nerád rozdeľuje svoje vlastné, ako liška slepičie mäso a keď v jeho kalendári *štedrý* večer zapísaný nenie.

Jedným slovom: kňaz má byť vzorom, zrkadlom svojich veriacich a do tých hriechov, z ktorých on veriacich rozhrešuje, sám zapletený byť nemá.

3. Kde je záhrada bez koprivy.?

Avšak:

Kde je záhrada bez koprivy?

Kde je jarmok bez zlodejov?

Kde je pes bez blchy?

Kde je leto bez komárov?

Kde je jaro bez búrky?

Kde je jabĺčko bez červíka?

Kde sú hody bez bitky?

Kde je žobrák bez hmyzu?

Kde je dedina bez blázna?

Kde je jazero bez žaby?

Kde je človek bez chvby?

Sú všetci sudcovia spravodliví? Sú všetci merači akurátni? Sú všetci Židia statoční? Sú všetci fiškáli bezúhonní? Sú všetci učitelia pilní? Sú všetci kolári a stolári, obuvníci a zámočníci, kominári a halenári, krajčíri a šlajfíri, mlynári a murári, holiči a topiči, metlári a tesári, oknári a drotári takí, akí by byť mali?

Lucifer bol anjel a predsa sa tak špatne potknul, a ešte k tomu v nebi; apoštolov bolo len dvanásť, a predsa sa medzi nimi našiel jeden Judáš;

v Noemovom korábe bolo len osem ľudí a predsa tam sedel medzi nimi Chám, nevďačník; nebeský Ženích pozval desať panien na svatbu, a polovička ich bolo nedbalých: ký div, že sa i medzi kňazmi nájdú ľudia chybní, náruživí, nedbalí a neporiadni? Kňazi sú práve tak ľudia, ako si ty? z tej istej hlíny sú robení, ako ty; satanáš tak ich pokúša, ako teba: preto práve tak ľahko sa môžu potknúť i klesnúť, ako ty.

4. „Ukrižuj kutňáša !“

Keby sociálni demokrati tak zachádzali v novinách svojich s kňazmi, ako zaobchodia s učiteľmi, fiškálmi, notármi, lekármi a inými ľuďmi, bola by vec v poriadku. Týchto len v tom páde napádajú, ak sa vyskytne dobrá príčina. Avšak kňazom celkom inou mierou merajú. Socialistický novinár podobá sa psovi; tento tak dlho sa túľa z ulice do ulice. od plotu k plotu, kým nenajde kosť na hryznutie. Socialistický novinár podobá sa ošípanej; táto tak dlho ňúra, hľadá, kým nenatrafí na kalužu, v ktorej sa váľať môže. Socialistický novinár kutá, kutá, kutá, ako sliepka na smetisku, kým dajakú chybu nevykuce a potom kot-kot-kot-kot-kotkodák! aby to celý svet očul, aby sa o tom celý svet dozvedel. Socialistický novinár do druhých ľudí sa nezadrapuje, ale na kňaza má vždy s kopca. Kňaz mu je to, čo bujakovi červené súkno. Kňazovi hrabe sa v minulosti, hrabe sa v prítomnosti a keby mohol hrabal by sa aj v budúcnosti; vyňučáva, ako potkan, ňúra, ako myš, aby len dačo našiel, čím by ho potupiť mohol. Keď je reč o poriadnom, statočnom kňazovi, ktorý za ľud pracuje, obetuje, nasadí si desatoro okuliarov na nos, aby

v ňom len dáku škvrnku našiel; začne robiť sto kalendárov, aby len mohol zatmenie priviesť na toto slnce; vyprobuje všetky lopaty, aby mu len jamu vykopať mohol; preskúma všetky háje, všetky lesy, aby len našiel kyjak, ktorým by ho mlátiť mohol.

A keď ani cez desatoro okuliarov nemôže najst na ňom žiadnej poškvry; keď nemôže spraviť kalendára, ktorým by na toto slnce zatmenie priviedol; keď netrafí nikde na lopatu, ktorou by mu jamu vykopal; keď v žiadnom háji, v žiadnom lese nenachádza kyjaka, ktorým by ho mlátil: — vtedy začne cigániť, vymýšľať, bez všetkej príčiny očerňovať, blatom hádzať.

Alebo keď ináč nemôže kňazovi uškodiť, aspoň jazyk naňho vyplazí a jako dáke chlapčisko, začne mu nadávať: kutňáš! kutňáš! — V tomto podobá sa diablove; diabol keď uškodiť nemôže, aspoň zasmradí.

Deň jak deň zjavujú sa protikňazské články v socialistických novinách, v novinách maďarských, slovenských, nemeckých, rumunských, srbských, články plné lži, jedu, osočovania. Skoro vždy sa dokáže, že lžú, prekrucujú, vymýšľajú alebo aspoň robia z komára somára.

O kňazoch sa teda mnohého dočítaš v sociáldemokratických novinách. Otázka je však: dočítaš sa tam o kňazoch aj dačo dobrého? Je v socialistických časopisoch zmienka aj o cnosťach, zásluhách dobrých kňazov? To už nie! Ani članočka. Ani riadka. Ani slovíčka. Ani litery. Nič, zhola nič.

Dobre vieme, že je veľmi mnohých svedomitých, pracovitých, tichých, triezvych, horlivých, svätého života kňazov. Píše sa u socialistov aj o týchto? Aspoň päťkrát do roka? Aspoň štyrikrát do roka? Aspoň trikrát do roka? Aspoň dvakrát do roka? Aspoň raz, jeden jedinký raz do roka? Ani raz! Nikdy! Nikdy!

Mnohí kňazi vyznamenávajú sa tým, že ľud nielen pravdám náboženstva, lež i všetkému inému, čo ku vzdelanosti patrí, pilne a s veľkou námahou vyučujú. Mnohí pomáhajú mu z hmotnej biedy, zakladajú mu spolky potravné, spolky úverkové, spolky vzdelávateľné tiež s mnohými námahami a obetami. Často bez všetkej odmeny, bez všetkého uznania pracujú a bojujú za ľud svoj proti všetkým vykorisťovateľom, švindlerom, tyranom. Často zaznávaní, osočovaní, prenasledovaní trpia za pravdu a za veriacich, ktorých im Boh na starosť sveril. Vyhľadávajú socialisti aj týchto? Vykutávajú aj takýchto? Opisujú aj týchto? Predstavujú čitateľom svojim aj takýchto? . . . Nikdy!

Kutňáš je kutňáš, čo by sa za ľud aj zodral; čo by sa prácou aj umôril; čo by sa skvel zásluhami, ako slnce; čo by bol ozdobený cnosťami, ako obloha nebeská hviezdami; čo by sa za ľud dal drať, rezať, pílovať, na križ pribiť.

Kňazské chyby pilne zaznačujú, zapisujú, registrujú, opisujú, vytrubujú: o kňazských cnostiach mlčia, ako ryba vo vode, mlčia, ako hrob, a to všetko preto, aby, ubijúc pastiera, jako vlci hltaví požrali ovečky, potupiac kňaza, potupili náboženstvo.

Na základe všetkého toho, čo sme v tejto knižočke spomenuli, sociáldemokratických vodcov, ako zlovoľných ľudí, v mene spravodlivosti a statočnosti odsúdiť máme. Pobalamuteného, zavedeného sociáldemokratu z ľudu má nám byť zo srdca ľúto a všemožne sa máme vynasnažovať, aby sme nešťastníkov z pokraju večnej priepasti vysvobodili a na cestu spasenia priviedli.

**Tlačou v Kníhtlačarni
Sv. Mikuláša
Alojz Sottník
v Trnave (Nagyszombat) 1912**

**Tlačou v Knihhtlačlarni
Sv. Mikuláša
Alojz Sottnik
v Trnave (Nagyazombat) 1912**